ORATIO IN FUNERE IOANNIS 3. POLONIAE REGIS MAGNI LITHUANIAE DUCIS: HABITA IN...

Carlo : d' Aquino

Digitized by Google

EXCELLENTISSIMIS , ATQVE INCLYTIS SENATORIBVS SERENISSIMAE POLONAE REIPVBLICAE, MAGNIQVE DVCATVS LITHVANIAE; EORVMQVE SVPREMO PRAESIDI EMINENTISS. AC REVERENDISS. DOMINO D. MICHAELI S.R.E. PRESBYTERO CARDINALI RADZIEOVSKI ARCHIEPISCOPO GNESNENSI, PRIMATI, ET PRIMO PRINCIPI.

Carolus de Aquino Societatis IESV , Felicitatem.

MVlta me , Eminentiſsime PRINCEPS , Excellentiſſimi , atque Inclyti SENATORES , deterrere potuiſſent; quominus, tàm alieno præſertim tempore , Vobis obſtreperem ; quos nunquam animo minùs vacuo , grauiſſimis curarum oneribus diſtringi ; & rem vnam, omnium mortalium Operum difficillimam , moliri probè eſſem conſcius . Verùm duo potiſſimum in cauſa fuerunt , quamobrem Vos , incolumi pudore , adire non extimeſcerem . Primum , ipſum Orationis, quæ Veſtro Nomini inſcribitur, argumentum . Etenim Virtutum , quotquot Regium faſtigium inſignire poſſunt , exemplar abſolutiſſimum Vobis proponimus, IOANNEM Tertium, cuius immortalia facinora ità amplectentur ætates omnes , vt admiraturæ ſint ; ità demirabuntur , vt commendare non deſinant . Nam ſi Cyri Regis Perſarum geſta, à diſertiſſimo Græcorum Scriptore, literis tradita ad præclaram aliorum Regum inſtitutionem mirificè profecerunt ; quidni ad excelſam , quam animis , conſilijſque ſtruitis , tàm præclari Operis exædificationem , nonnihil conferat qualiſcumque hæc demùm , & obſcuris , vt planè ſentio , coloribus adumbrata effigies Regis, qui cla-

ritudine rerum geſtarum, non cum Cyro ſolum; ſed cum omni audeat antiquitate contendere? Alterum eſt, ne ad dignitatis, locique Veſtri ſplendorem iſtum, ſine parario affectarem viam, primos mihi ad Vos aditus pateſeciſſe Eminentiſſimum Principem, CAROLVM Cardinalem Barberinum, Polonici Regni Protectorem ampliſſimum: de cuius prolixa, & effuſa in Vos voluntate, quid attinet prædicare, tot, tàmque luculentis paſſim exemplis teſtatiſſima? Eius certè ſingulare de Veſtra virtute iudicium; & in IOANNEM Tertium, cui florentiſſimi Regni Patrocinium, gratiſſimo animo refert acceptum, erecta ſtudia efficiunt, vt nullo genere officiorum impenſiùs capiatur, quàm quibus, Veſtris laudibus faueat. Nomini Veſtro celebritatem conciliet, omnique, vt aiunt, pede in Inclyta Natione honeſtanda conſiſtat. Is abundantia quadam humanitatis mecum egit; vt de Regis longè clariſſimi laudibus verba facerem, ad INNOCENTIVM XII. Pontificem Maximum, cum viuerſo Cætu Patrum Purpuratorum, Eidem Iuſta Funebria perſoluentem. Qua deſignatione Princeps limatiſſimi cæteroqui iudicij, magis rationem habuit, quemadmodum humanitati ſuæ indulgeret; quàm vt pudori meo parceret. Geminis hiſce munimentis inſiſtens non eſt, vt crimen audaciæ deprecer, dum à Nomine Patrocinioque Veſtro, orationi meæ ſplendorem, atque præſidium accerſo; etiam dum Regni, Patriæque clauo aſſidentes eiuſdem fauſtitati conſilia omnia, cœpta, cogitata Veſtra deuouetis: quæ profectò, (quæ Veſtra Sapientia eſt) ad Regni diuturnam felicitatem; ad vberrimam ſegetem gloriæ Veſtræ; non modo ſuprà ſpem, verùm etiam ſuprà vota prouenient.

ORATIO.

QVOD afflictis Europæ rebus ab interitu vindicandis, pręſidij fuerat penè reliquum, BEATISSIME PATER; quod in ſupremo armorum Duce; quod in ſapientiſſimo Rege inſtituendo, veteres adumbratum literis reliquerunt, è medio ſuſtulit IOANNIS Tertij Poloniæ Regis interitus, Chriſtianæ Reipublicæ peracerbus. Quidni etenim eius caſus omnia ſecum fermè traheret, cuius beneficio factum eſt, ne omnia aliquando ad exitium traherentur? Me verò ſuper hæc, rerum copia, loci maieſtas, & circumſcripti laudationi fines, ità perturbant, vt vehementer timeam, ne, dum exaggeratæ virtutis ſimulacrum, in arctiſſimum modulum contraho, non tàm inelegantem typum facultatis tenuitate; quàm magna ex parte mutilatum inopia temporis, videar poſuiſſe.

Polonici Principatus natura, eximij Ducis, & Regis optimi prærogatiuas indiſcretas habet, atq; promiſcuas. Gens ad labores impigra, & læta bello, laudes ſuas amat in Rege: vulgato iam more Populorum, vt quibus ipſi virtutibus potiores ſunt, iiſdem Principem æſtiment. Quod autem tibi, IOANNES, ſplendidius ad Principatum Tyrocinium eſſe potuit, recepto Chocinio, aſſerta Podolia, validiſſimo Coſaccorum, atque Tur-

carum exercitu exuto caſtris, occidione deleto? Eo ſiquidem ipſo die, quo Michael Rex mortalitatem expleuit, Turcicum bellum in ceruicibus erat. Morbus Regem; hoſtes in Chocinienſi arce Regnum obſidebant. Polonia minimè neſcia; ſe, illo extincto, viduam; hoc victore, nullam futuram; Tuam, IOANNES, dexteram, fidemque reſpexit; ne, qui ſupremus Regi aderat dies, nouiſſimus affulgeret & Regno. Viciſti Patriæ vota; ità confirmaſti de Regno ſollicitam, vt nec Regis orbitatem illa ſentiret: fruſtrà iam Comitijs in Rege deligendo cunctantibus, quem ſuo ſuffragio Victoria coronauerat. His auſpicijs Regnum ingreſſus deformatam ſeditionibus Poloniæ faciem, ac propè Poloniam Poloniæ reſtituis. Dicerem nouas ad Tyram, & Boryſthenem excitatas munitiones, auctam præſidijs vtramque Volhyniam, Scytharum populationes coercitas, crebris incurſationibus Chamenecium obnoxium habitum: niſi in expeditionem illam Germaniæ, Europæ, Religioni longè feliciſſimam, erectos animos cernerem, & dicentem ad ſe non tàm alliceret Vienna; quàm raperet. Iuuat autem memoria repetere, calamitoſi illius temporis faciem; cum ingens nos trepidatio inceſſeret, ne per Illyricum, & Carnicas Alpes, turbo ille Otomannici belli ſe in Italiam effunderet: cum non deeſſent, qui ſubſultantibus animis paueſcerent Muſtaphum, ſequiorem Annibalem ad Portas minantem; incenſa ædificia; exciſa Templa; Hoc ipſum: ſed horret animus in

augu-

auguſtiſſimum Religionis Domicilium, etiam commentitios metus inferre. Quamuis dum hìc laruatis terriculis agimus, atque fictitijs; veros timores de Germaniȩ fronte diſcutit IOANNES, minaci equo præfulgens, explicata fronte, decora facie; Regno poſthabito, aulaque deſerta ſplendidior; non laborem vllum, non vitam, non ſanguinem, antè publica commoda poſiturus. Quid hìc dicam collatis ſignis cæſas barbarorum acies; quæ, tanquam ſiniſtro ſidere afflatæ, ne primos quidem velitationum impetus ſuſtinuerunt? Quid referam turbatos Ordines, ab Equitatu grauiter incumbente pulſos, atque protritos; quibus ſubito terrore lymphatis, fœda fuga decora morte potior fuit? Profecto ille tantarum virium Polonorum exercitus, in Sarmatiam ſuam, ipſa nullo ſatis prȩclaro laborum pretio parabili gloria, expoſitaque, rediſſet inglorius; niſi haud ità multò poſt, Turcarum edita ad Barchanum clades, adhuc expertes ſanguinis gladios imbuiſſet. Peregit Viennenſis Victoria, vt, ſeruato Imperij Palladio, Germania explicaret frontem, quam longus timor arctauerat; Barchanenſis præſtitit, vt, quæ timere deſierat, timeretur: illa inclinatas res à caſu ſuſtinuit; hæc ſecuritati in poſterum, latiuſque proferendis Imperij finibus, Religioniſque, proſpexit. Nego etenim in Hungaria, in Dacia, in Peloponeſo, in Dalmatia, vllam poſtea expugnatam arcem; nego, victoriam vllam de hoſtibus reportatam; in cuius gloriæ ſocietatem, Polonici Regis

expe-

expeditio illa non venerit; cuius partem aliquam is mihi demum aſſequutus animo videatur, qui æſtimauerit, decus illud, non aliorum modo; ſed ipſius IOANNIS facinora, quæ conſequentes annos mirificè illuſtrarunt, ſpecioſa quadam inducta caligine, inumbraſſe. Nam exquiſitos Militum delectus ſuſtentando Fœderi imperatos; traiecto ſępius Tyra, inundatam Moldauiam, occupatum Iaſſium, incenſumque; Regni fines, quà communitos arcibus, quà latiùs propagatos; Chamenecium ipſum pauitare ſemper iuſſum, ſi ſemel vinci non meruit: quæ decora, fidem hominum, Superùmque! ſed quoniam Vienna fulgore ſuo perſtrinxerat oculos; hæc tàm excelſa, tàmque præclara, quædam Polonici Martis otia, atque ceſſationem interpretamur. Verùm meritiſſimis in IOANNEM Regem congeſtis præconijs, luſiſſe me operam planè ſentio: dum laudem omnem decorum pulcherrimorum, in longè alium authorem, IOANNES ipſe tranſcribit, datis poſt Viennenſem Victoriam, ad Innocentium Vndecimum Pontificem Max. in hanc ſententiam literis. *Veni, Vidi, & Deus Vicit.* O glorię abdicationem, gloriæ multò maximè quæſtuoſam! Virtute, geſtis, felicitate æquaſti Cæſarem, Rex inuictiſſime; tàm luculento moderatiſſimi animi teſtimonio, de ipſius ſuperbia triumphaſti. Et quidem rerum Diuinarum ſtudioſiſſimum Regem nihil non piè; nihil cum Religione non cogitaſſe coniunctum, teſtes ſunt, excitandæ Fidelium pietati, Patrum Capuccino-

rum

rum ex Italia ; Velatarum Virginum ex Familia Diui Benedicti, euocata primùm ex Gallia in Poloniam Sodalitia: teſtis ille ipſe Viennenſis triumphi nulla temporum viciſſitudine, obliterandus dies; cum primo diluculo Cœleſtem Hoſtiam immolanti, de genu miniſtraret, ſocio præſtantiſſimæ Indolis Filio, non tàm in laborum, gloriæque partem; quàm in paternæ pietatis æmulationem vocato: teſtes ſecretiores aditus in Regijs caſtris, vbi ſubtractum bellicis curis animum, Supremo Numini repręſentabat: teſtis demum Militare Vexillum, ab arce Barchanenſi direptum, & ad Ædem Virginis Lauretanæ tranſmiſſum. Nam Regium alterum, quod inter Prætoriani tentorij ſpolia, ſua Rex ipſe manu detraxerat, tunc enimverò altiſsimo in loco, maximèque Terrarum Orbi conſpicuo erectum iure cenſuit ; cum ad Innocentij Vndecimi pedes deuolueretur. Pontificiæ ſiquidem Dignitati, & Apoſtolicæ Sedi quàm impensè fuerit ſingularis obſequij ſtudio mancipatus, exploratiſſimum fecit, cùm ſplendidiſſima Radziuilij Ducis, ſibi cognatione coniuncti Legatio, ab ipſo Principatus exordio ad eundem Pontificem obita; tùm dies ille Religioni fauſtiſſimus; cum, eodem Sequeſtro, coacto Purpuratorum Patrum Conuentu, ex eodem Ordine lectiſſimi Proceres, in leges Hungarici Fœderis Sacramentum dixerunt. Quo plus obtinent commendationis, & laudis hæc mœſtitiæ imitamenta, & pompa emortualis, qua ſuprema officia peraguntur

tur

tur non tàm acerrimo Romanæ Sedis propugnatori ; quàm obſequentiſſimo Filio IOANNI Tertio Poloniæ Regi ; quem ætates conſequuturæ vltrò fateantur , gloriæ quidem ſuæ ſatis ſuperque ; felicitati publicæ plurimum ; bonorum omnium deſiderio , minimum ſanè vixiſſe .

FINIS.